

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT MAGASIN

STRANDBILD FRÅN GOTTLAND. — FOTO JOHANSSON, VISBY.

22: DRA ÅRG.

DEN 4 SEPT. 1921

N:o 49

Foto. E. Finn, Uppsala.

Kliché: Gøes Bildbyrå & Klichéanstalt, Ch.

John H. Kammur

I Uppsala universitets matrikel följa namnen August Hammar och Olof Hammarsten omedelbart efter varandra. Det är rätt sällsynt, att två så berömda forskare på detta sätt komma i omedelbar följd, ännu sällsyntare är, att de tillhöra samma fakultet och allra sällsyntast, att de samma dag kunna fira minnet av sin födelsedag. Så är emellertid i detta fall händelsen och samma dag Olof Hammarsten firade sin åttiöårsdag, kunde August Hammar, en hans värdige efterföljare i outtröttlig och framgångsrik forskargärning, mottaga hyllning på sin sextioårs. Det var en lika omfattande som hjärtlig, som hembars honom, kulminerande i överlämnandet av en ståtlig fästskrift, råkande icke mindre än 952 sidor och innehållande bidrag av inalles 150 olika vetenskapsmän, till stor del forskare, som utbildats under hans egen ledning och sålunda representerande resultat av den sådd, som han själv gjort.

Johan August Harald Hammar är född i Karlskrona den 21 augusti 1861. Föräldrarna voro f. d. landskamreraren i Blekinge län Olof Rudolf Hammar och hans maka Sally Maria Zethräus. Efter studier vid Karlskrona högre och Jakob lägre allmänna läroverk samt Stockholms gymnasium avlade han år 1879 mogenhetsexamen vid sistnämnda läroanstalt och kom därefter som student till Uppsala, där han år 1885 avlade medicine kandidat- och 1890 medicine licentiatexamen. Redan då hade han lagt i dagen sin synnerliga fallenhet för histologisk forskning — med histologi förstås läran om kroppsvävnaderna — och då han år 1892 utgivit sin gradualavhandling "Bidrag till ledgångarnes histologi", innebar det ingen överraskning, att densamma icke blott tillförde honom den medicinska doktorshatten och docentförordnande i histologi, utan även tämligen snart (1894) banade väg för honom till den e. o. professur i anatomi vid Uppsala universitet, som han fyra år senare utbytte mot den ordinarie lärostolen i samma ämne.

Då hade han emellertid tillika påbegynt de embryonalstudier, som först gävo hans namn europeisk berömmelse. Detta skedde på Leipzigeranatomens His' laboratorium 1892 och med tillhjälp av den s. k. rekonstruktionsmetoden eller konsten att framställa de vid vanligt betraktelse osynliga fosterorganen i en förstorad gestalt, som motsvarar den naturliga formen, lyckades han bringa klarhet över ett antal viktiga problem rörande människoorganismens utvecklingshistoria, särskilt rörande utveckling av levern, svalgtarmen och de organ, som uppstå ur denna, framför allt mellanörat. Som material för dessa undersökningar har Hammar under årens lopp sammanfört en samling mänskliga embryoner och foster, vilka bevarade i s. k. snittserier bilda en av de förnämsta samlingarna i sitt slag i hela världen.

I nära sammanhang härmed stå Hammars forskning i komparativ anatomi vid Kristinebergs zoologiska station, vilka bland annat ledde till upptäckten av sambandet mellan klyvningscellerna hos olika organismer (1895).

Ungefär från sekelskiftet inriktades emellertid Hammars intresse på ett alldeles särskilt håll, som slutligen tog honom helt fången. Det gällde den hemlighetsfulla körtel med namnet "brässen" (på latin *thymus*), som befinner sig i övre delen av brösthålans främre parti och företre den egendomligheten, att den under individernas växt redan på ett tidigt stadium börjar minskas och till synes helt försvunnit, då individerna nått sin fulla utveckling. Annu då Nordisk Familjeboks nya upplaga behandlade brässen (1905), hade den föga mer att säga om denna körtel, än att den saknar utförsgång, består av lymfoida celler och

fin bindeväv samt hos människorna uppnår sin största utveckling under andra levnadsåret. Det är detta till det yttre oansenliga organ, vars byggnad och funktioner under de följande femton åren genom Hammars och hans lärjungars forskning ställts i en helt ny betydelsefull belysning.

Till en början lyckades det honom bestämt klarlägga *härkomsten* och *arten* av de båda vävnads-komponenter, varav thymuskörteln, som man redan visste, består. Enligt den av honom utvecklade infiltrationsteorin är thymus ett epitelialt, d. v. s. av hudvävnad bestående organ, som är genomsett av utifrån invartrade lymfceller eller leukocyter, d. v. s. vita blodkroppar. Den egentliga thymusvävnaden består således enligt Hammar av två beståndsdelar, olika till byggnad och härkomst, nämligen för det första ett cellnätverk av hudvävnad, härstammande från embryots inre fruktblad, och för det andra av ett cellmaterial av leukocyter, som äga samma beskaffenhet och härstamning som kroppens övriga lymfceller. I och med fastställandet av dessa anatomiska fakta blev det också möjligt att vinna en klarare inblick i körtelns funktion. Åtskilliga histologiska iakttagelser i förening med experimentella erfarenheter gävo stöd åt antagandet, att det epiteliala nätverket var säte för en s. k. inre sekretion. Körteln skulle alltså äga en dubbel uppgift, i det den å ena sidan har anknytning till kroppens lymfoida organ, å andra sidan är att räkna till det s. k. endokrina (inre sekretoriska) körtelsystemet. Än vidare lyckades det Hammar att genom noggranna kvantitativa undersökningar över ett stort, särskilt utvalt material av thymus från foster och individer i olika utvecklingsstadier fastställa organets beskaffenhet i olika åldrar och vid olika näringstillstånd. Han uppställde därvid en skillnad mellan den minskning organet undergår vid tilltagande ålder (involutionen) och den minskning i detsamma, som kunnat iakttas vid olika näringstillstånd och sjukdomar och som av honom karakteriserats som accidentell eller beroende på yttre tillskyndelser. I motsats till den i Nordisk familjebok refererade meningen, att åldersminskningen eller involutionen skulle vidtaga redan vid födelsen och under de första levnadsåren, uppvisade han på ett fullkomligt avgörande sätt, att organet når sin högsta utvecklingsgrad vid pubertetsåldern (könsmognaden) för att först därefter hemfalla åt en småningom skeende förminskning. Ännu i den högsta åldern kvarstå emellertid funktionerande thymusrester av betydelse vid organismens vidmakt hållande. Än vidare har Hammar utbyggt denna redan 1910 till avslutning bragta undersökning över thymus' så att säga fysiologiska utveckling med ingående forskning över thymus' förhållande under olika sjukdomar, som dels redan ha, dels kunna väntas få stor betydelse även för den praktiska medicinen.

Dessa framgångar ha föranlett Hammar att även uppgöra ett omfattande program för en kvantitativ undersökning över kroppsorganens olika beståndsdelar i allmänhet, genom vilken man skulle erhålla grundvalen för en exakt undersökning av kroppens konstitution i det hela.

Liksom de flesta andra framstående forskare har Hammar haft lyckan se kring sig uppväxa en verklig skola av hängivna lärjungar och gedigna vetenskapsmän, som biträtt honom i hans arbete och lova att föra det vidare på de en gång inslagna banorna. Det är en allmän förhoppning, att det måtte förunnas honom att lika länge som födelsedagskollegan bibehålla den kraft och spänstighet, som sätter honom i stånd att fortfara som denna "skolas" ledare.

Till bild å sid. 772.

En gravvård över Anders Zorn avtäcktes den 22 aug., årsdagen av den hänsovne konstnärens bortgång, på Mora kyrkogård. I högtidligheten deltog utom de närmaste anförvanterna, däribland fru Emma Zorn, även ett stort antal av Zorns personliga vänner, bland vilka märktes prins Eugen samt vidare ärkebiskop Söderblom, landshövding Holmqvist, d:r E. A. Karlfeldt, förste vice talmannen Herman Lamm, director musices d:r Hugo

Alfvén, konstnärerna Bruno Liljefors, Christian Eriksson och Vicke Andrén m. fl. Västmanland—Dala nation företrädde av sin förste och andre kurator. Ortsbefolkningen hade därjämte, ehuru högtidligheten icke offentligt kungjorts, i stor utsträckning och iförd socknens högtidsdräkt samlats vid griften. Samhället deltog i minnesfirandet genom allmän flaggning. Akten inleddes med biskop Thomas' "Frihetssång", utförd av Mora hembygdskör under ledning av d:r Hugo Alfvén, varefter d:r Karlfeldt framträdde och höll ett högstämt minnestal över den hänsovne, erinrande om hans märkliga levnadssaga och stora konstnärsgärning samt till sist dröjande vid hans vackra, av stark samhörighetskänsla präglade förhållande till den dalska hembygden. Sedan kören sjungit Stenhammars "Sverige" läste ärkebiskopen välsignelsen, varefter följde psalmsång och kransnedläggning vid minnesvården.

Monumentet, en kist liknande gravvård med båda gavlarne skjutande uppöver mittpartiet, har utförts av Christian Erikson efter förebild av de svenska gravvårdarne från 1000-talet, av vilka en större stenkista från Eskilstuna, nu i Statens historiska museum, är den mest kända. Den lägre gaveln

PROFESSORSKAN ANNA HIERTA-RETZIUS.

80 år den 24 augusti.

4 September 1921. Lösnummer 35 öre
HVAR 8 DAG
• ILLUSTR. • • MAGASIN •

OMSLAGSVIGNETT TILL FÖRELIGGANDE N:R 49.
Klisché: Bengt Silfverparre.

I mörkblå dubbeltonfärg.

"Färväl till havet", en vacker strandbild från Bornholm, tagen av fröken Astrid Kjellberg, Göteborg.

Foto: Hamnquist, Sthlm.

Klisché: Bengt Silfverparre.

bär inskriften: "Anders Zorn 1860—1920 och hans hustru Emma Lamm 1860—" samt en del ornament. På den högre gaveln är bl. a. utförd en ristad framställning av S:t Göran och draken samt på insidan en solsymbol med ornament. Kistans lock är utmed kanten ristad med vågornament, som avbrytas av ett skepp under segel. Stenen i vården utgöres av Mora-porfyr.

*

Professorskan Anna Hierta-Retzius i Stockholm fyllde den 24 aug. 80 år och blev på bemarkelsedagen föremål för en lika omfattande som hjärtlig hyllning i form av telegram, hedersgåvor och blommor. Bland mängden av telegram märktes ett från drottningen samt vidare sådana från Svenska kvinnornas nationalförbund, Stockholms moderata kvinnoförbund, Läkarsällskapet, Sofiahemmet, Karolinska institutet, Röda korset, K. F. U. K., Sveriges arbetsstugor m. fl. sammanslutningar liksom även från ett stort antal enskilda personer i framskjutna ställning.

Anna Hierta föddes i Stockholm 1841 som dotter till dåvarande redaktören för Aftonbladet Lars Johan Hierta och hans maka Vilhelmina Fröding. Hon fick en för den tiden synnerligen god boklig utbildning samt infördes tidigt genom sin fader i arbetet för beredande av en självständigare ställning åt den svenska kvinnan. Som v. ordförande under en följd av år i den på hennes initiativ bildade första svenska kvinnoföreningen "Föreningen för gift kvinns äganderätt", utförde hon ett banbrytande arbete inom den svenska kvinnörelsen. Även sedan hon 1876 ingått äktenskap med dåvarande docenten i anatomi vid Karolinska institutet d:r G. M. Retzius fortfor hon att vara livligt socialt och filantropiskt verksam. Hon deltog sålunda i startandet av den första samskolan här i landet, den s. k. Palmgrenska skolan i Stockholm, vidare bidrog hon till upprättandet av de första skolköken och till anordnandet av utbildningskurser för de första skolkökslärarinnorna. Samtidigt blev hon en livligt intresserad och inflytelserik medlem av de stora kvinnoföreningar, vilka efter hand uppstodo, liksom av ett betydande antal filantropiska sammanslutningar. Sin mest betydande insats har professorskan Retzius måhända gjort inom den s. k.

Fortf. å sid. 775.

KRONPRINS GUSTAF ADOLF I ENGLAND.

Efter fotografi.

KRONPRINSEN (X) MED SINA BARN SAMT HÄRTIGEN AV CONNAUGHT (XX) prinsessan Helena Victoria, lady Patricia Ramsay (XXX) (kronprinsessan Margarets syster) bese det av härtigen till minne av sin gemål och av sin dotter — kronprinsessan Margareta — nyuppförda sjukhuset i Bagshot. Klisché: Goës, Gbg.

Kronprins Gustaf Adolf vistas f. n. tillsammans med sina barn på besök i England där han gästar sin svärfader härtigen av Connaught. Den 12 augusti bevisade kronprinsen och de furstliga barnen invigningen av ett sjukhus i Bagshot, vilket härtigen donerat. Akten övervars jämväl av härtigen av Connaught och

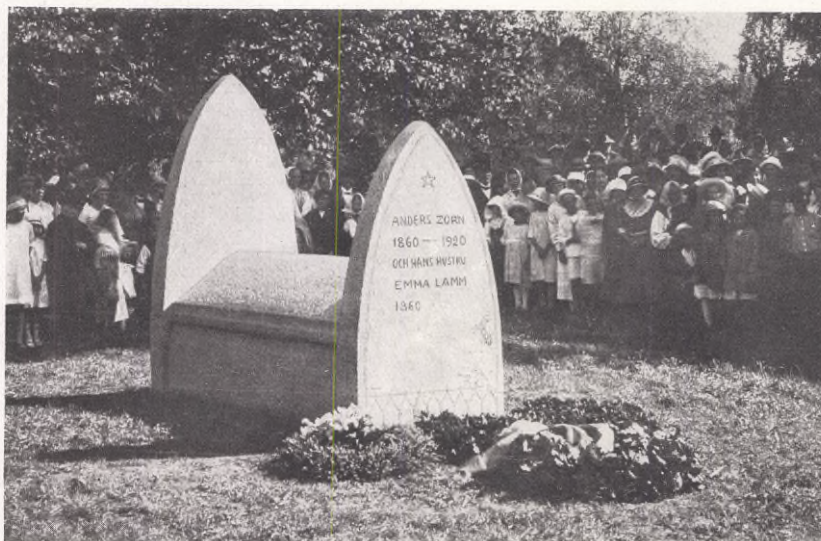
hans andra dotter prinsessan Patricia, numera lady Patricia Ramsay. Sjukhuset, avsett för både män och kvinnor, är fullständigt utrustat och färdigt. Med den sörartade donationen har härtigen velat hufvudsakligen minnet av sin framlidna gemål samt sin bortgångna dotter, kronprinsessan Margareta av Sverige.

Foto. Sundberg, Kumla.

AVTÄCKNING AV EN MINNESSTEN Å SANNAHED, Livregementets grenadierers (Närikes regemente, Livreg:et till fot) läger- och mötesplats 1815—1912. Generallöjtnant C. A. H. Jungstedt (X) förrättar avtäckningen. Klisché: Goës Ritbyrå & Klöcknerstall, Gbg.

GRAVVÅRD ÖVER ANDERS ZORN AVTÄCKT.

DEN Å MORA KYRKOGRÅRD RESTA VÅRDEN ÖVER ANDERS ZORN, avtäcktt å årsdagen av hans bortgång den 22 augusti. Den vackra vården i Moraporfyr är utförd av skulptören Christian Eriksson. — Text å sid. 771.

Fotos. Hallgr en, Mora.

Foto. Björklingson, Jönköping.

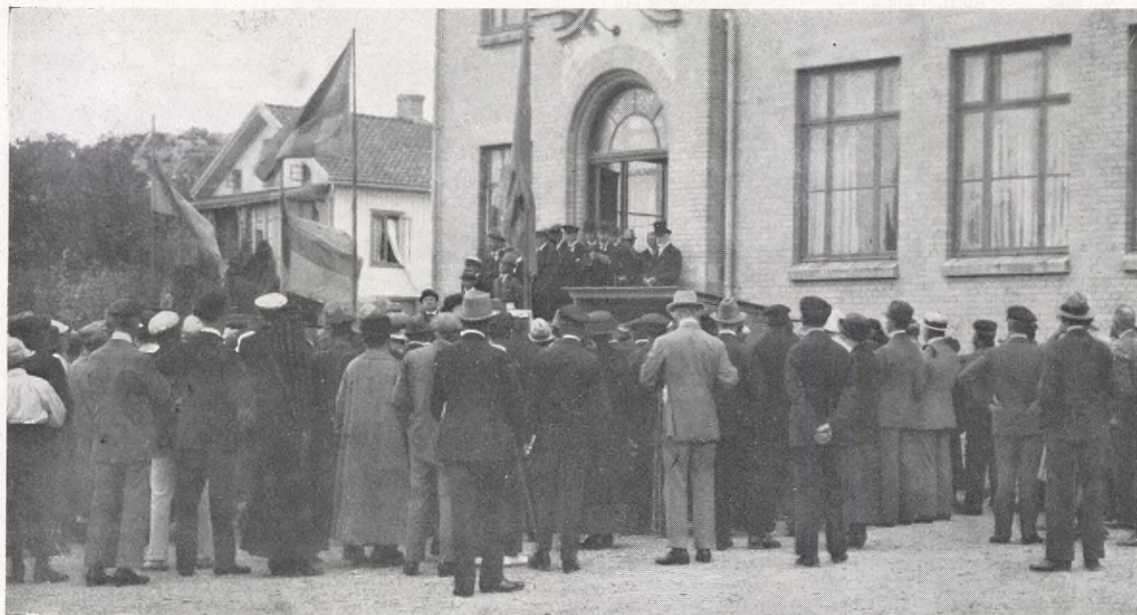
Amatörfoto.
PER BONDESSONS,
SVALÖV, JORDFÄST-
NING. En osedvan-
ligt imponerande
sorgehögtid över den
framstående skåne-
odlaren — hans sista
skörd blev i rosor
utan tal.

Vidst. bild:
400-ÅRS DAGEN AV
GUSTAF VASAS UT-
ROPANDE TILL
RIKSFÖRESTÅND-
ARE högtidlighålles i
Vadstena den 21 au-
gusti. Professor Hal-
tendorff talar å slo-
tets borggård.

Text å sid. 775.

Kliché: Bengt Silfverparra.

SVERIGES FÖRSTA FISKERIMÄSSA.

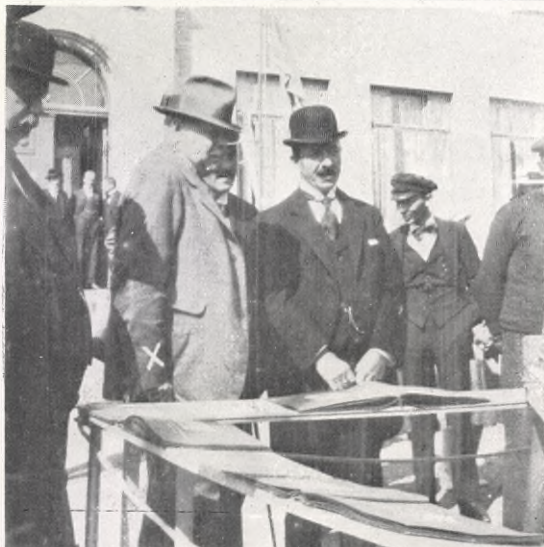

Fotos. Ekstrand, Lysekil.

Kliché: Göts Ribbör & Klicheanstalt, Gbg.

SVERIGES FÖRSTA FISKERIMÄSSA AVHÅLLES UNDER STOR ANSLUTNING I LYSEKIL i folkskolebyggnaden, utanför vilken öppnandet försiggick såsom vår bild visar.

23 augusti statsministern och socialministern varvid en längre skrivelse överlämnades däri regeringen göres uppmärksam på det förtvivalde nödläge som en stor del av verkstadsindustriens tjänstemän råkat i genom den nuvarande depressionen. Skrivelsen utmynnade i en hemställan huruvida det icke kunde vara lämpligt att statsverket omedelbart disponerade en del av de pengar, som nu utgå i form av arbetslöshetsunderstöd, till att hos industriföretagen göra beställning på så mycket material som möjligt för produktiva ändamål i samhället. Deputationen blev mycket välvilligt mottagen och löfte gavs att de framförda önskemålen skulle tagas i allvarligt övervägande.

STATSMINISTER VON SYDOW (X) BESER MÄSSAN.

Vid sidan om h. exc. synes mässans ordförande, v. konsul Laurin och närmast bakom redaktör E. Hörman.

Landets första fiskerimässa öppnades den 25 aug. i Lysekil under de bästa auspicierna med ett efter förhållandena stort antal utställare och en stark tillströmning av mässbesökare. Bestyrelsens ordf. v. konsul L. Laurin erinrade vid öppningshögtidligheten om mässans betydelse för landets fiskerihantering, varefter byråchefen O. T. Nordqvist höll det egentliga öppningsanförandet däri påpekande fiskets ekonomiska betydelse för vårt land. Mässan omfattar expositioner av redskap och hjälpmaskiner för fisket, emballage, fiskvaror, färskas och saltade, samt alla slag av konserver. En synnerligen intressant avdelning är den s. k. historiska salen där besökaren såväl genom de utställda modellerna av båtar och redskap som genom Havsfiskeföreningens grafiska framställningar får en klar överblick över fiskerihanterings utveckling i vårt land. Mässan har mottagit besök av bl. a. statsminister von Sydow, t. f. landshövdingen i Göteborgs och Bohus län E. Centerwall m. f. Under utställningen och i anslutning till densamma höll Göteborgs och Bohusläns havsfiskeförening sitt årsmöte i Lysekil.

*

En deputation för Sveriges verkstäders tjänstemannaförenings överstyrelse, ordföranden, doktor Gustav Orrghen, Malmö, och vice ordföranden, herr Herman Forte Stockholm, uppvaktade den

Foto. Nykvist, Sthlm.

Kliché: Ringt Silversparre.

SVERIGES VERKSTÄDERS TJÄNSTEMANNAFÖRENINGENS ÖVERSTYRELSE uppvaktar stats- och socialministrarna genom sin ordförande d:r G. Orrghen, Malmö (t.h.) och v. ordförande herr H. Forte, Stockholm (t.v.)

DEN I SKÅNE FUNNA GULD-
RINGEN FRÅN 400-TALET IN-
LÖST AV STATEN. — Efter fotograf.

Kliche: Bengt Silfverparre.

Se det vackra mönstret å försto-
ringen t. h. av samma bild.

Trosa 285 gram. Den nu senast tillvaratagna ringen är tydligen förfärdigad på nordgermanskt område och typen har förut funnits i såväl Sverige som Danmark, Norge, Finland, Östergötlandsprovinserna, Pommern och Hannover.

Beträffande fyndet berättas för övrigt att ringen hittades på ett djup av 1,20 meter av tvänne arbetare, som voro sysselsatta med dikesgrävning. Den medfördes hem till någon av dem och låg sedan ett par månaders tid som skräp i en stuga och användes bland annat av barnen att leka rulband med på gatan. Vid något tillfälle togo emellertid upphittarna ringen med sig in till Lund och uppvisade den på Kulturhistoriska museet, då de givetvis blevo glatt överraskade höra att deras fynd representerade ett värde av omkring 3,000 kronor.

Ringen har nu blivit inlöst av Vitterhetsakademien i Stockholm för Statens historiska museums räkning. Universitetskonsistoriet i Lund har emellertid sökt få ringen förvärd för Lunds historiska museum och med anledning härav och då ringen måste anses vara mycket viktig ur studiesynpunkt för Lunds universitet har Vitterhetsakademien beslutat att för sina enskilda medlemmar låta förfärdiga en kopia av förgylt silver och som gåva överlämna till Lunds historiska museum.

Forts. fr. sid. 771.

barnstuguverksamheten i vårt land, vilken under hennes intresserade och skickliga ledning nått en ofantlig utveckling och bland den svenska ungdomen utfört ett arbete vars betydelse knappast låter mäta sig. Bredvid sina många sociala och filantropiska värv har professorkan R. på ett utomordentligt sätt fyllt sin ställning som maka och som världinna i ett rikt och gästfritt hem. Sedan sin makes bortgång för ett par år sedan har professorkan Retzius i någon mån dragit sig tillbaka från de många arbetsfält, där hon tidigare varit så livligt verksam och för vilka hon ännu bevarar ett varmt intresse.

Till bild å sid. 773.

Fyrahundraårsminnet av herredagen i Vadstena den 21 aug. 1521 då *Gustav Vasa korades till Sveriges riksföreståndare* firades på årsdagen med stor högtidlighet i Vadstena. Minnesfästen inleddes tidigt på morgonen med klockringning från kyrktorget varefter följde morgonbön i Klosterkyrkan. På middagen utgick ett stort, av regementsmusik företrätt fästtåg från den öppna platsen vid samskolan till slottets borggård, där professor Hallendorff höll högtidstalet. Tåget drog därefter vidare till Rådhus-torget där sång och musik utfördes samt ett leve för Gustav Vasaminnet utbringades av stadsfullmäktiges ordförande C. Wahlquist. Minnesfästen avslutades därefter med vespergudstjänst i Klosterkyrkan.

Till bilder å sid. 784.

Svenska simmare hava under den senaste tiden vunnit en rad vackra segrar på utländska tävlingsbanor. Så var fallet vid de nordiska simtävlingarna i Kristiania den 20—21 aug. där de svenska representanterna voro sina norska och danska medtävlande vida överlägsna. Vid tillfället satte den svenske mästersimmaren Arne Borg med 14 min. 19 sek. nytt världsrekord på 1,000 m. fritt simsätt. Även från England har meddelande ingått om svenska simsegrar. Arne Borg har också där skurit vackra lagrar i det att han vid tävlingar i Newcastle och Glasgow besegrat den engelske mästersimmaren Hatfield. Duktiga prestationer utfördes jämväl av Trolle och P. Cederblom. Även i lagkappsimmningarna och vattenpolomatcherna visade sig svenskarne överlägsna.

På Trolleborgs ägor i närheten av Lund blev för någon tid sedan funnen en guld-ring, som sedermera visat sig vara ett synnerligen märkligt fornynd. Det torde datera sig från 400-talets förra hälft och är det tyngsta föremål i sitt slag, som blivit funnet här i Sverige. Vid mätning å Kungliga Myntet i Stockholm har den visat sig hålla en vikt av 1,255,4 gram och älla 40 % silver. Av förut funna ringar från ungefärligen samma tidpunkt väger den så kallade Skabersjöringen, också från Skåne, 98 gram och en ring från Tureholm vid

DETALJ AV GULD-
RINGENS VACK-
RAMÖNSTER OCH
ARBETE.

Efter fotograf.

Kliche: Bengt Silfverparre.

Vidst bild:

100 ÅR DEN 28
AUGUSTI: HELE-
NA HENKEL, GÖ-
TEBORG.

Efter fotograf.

Kliche: Bengt Silfverparre.

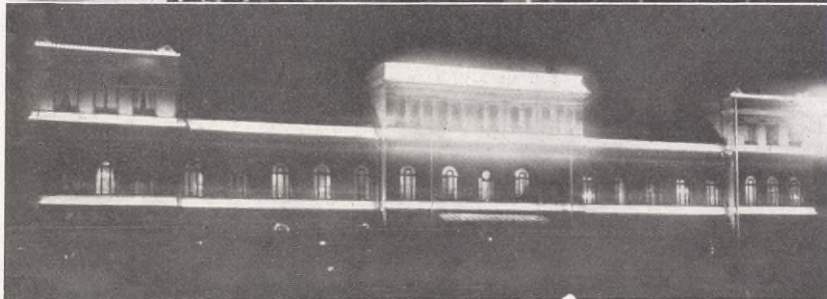
Till bild å sid. 776.

Sundsvall, som i likhet med ett betydande antal andra svenska städer leder sin upprinnelse från Gustaf II Adolfs tid, firade den 21 aug. med stor högtidlighet och under allmän anslutning av stads- och ortbefolkningen 300-årsminnet av sin grundläggning.

Efter en minnesgudstjänst i kyrkan med predikan av biskop Lönegren ägde allmän samling rum på läroverksplanen varifrån fästtåget, bestående av magistratens och stadsfullmäktiges ledamöter, föreningar, skolor, m. fl. och företrätt av musikkår och sångarförbund sedan drog till Stortorget, dit den officiella minnesfästen förlagts. Bland de här församlade, särskilt inbjudna märktes landshövding Stenstöm, förutvarande landshövdingarna i Västermorlands län C. M. Ström och generalkrigskommissarie Bergenholtz, biskop Lönegren m. fl. Sedan musik och sångnummer utförts höll stadsfullmäktiges ordförande bankdirektör E. Berggren minnestalet och gav där i en historik över stadens utveckling. I jubileumshögtidligheterna ingingo även konserter av Norrlands sångarförbund samt en å Norra stadsberget anordnad stor hembygdståf. I samband med det firade 300-års jubileet har på därom mottaget uppdrag fil. dr. Nils Ahnlund utarbetat en Sundsvalls stads historia, omfattande de två första århundradena av stadens tillvaro. En tredje volym, skildrande samhällets utveckling sedan 1800-talets början, är under utarbetande av fil. mag. Sixten Humble.

Staden Sundsvalls grundläggning skedde icke för att tillmötesgå någon önskan härom hos ortbefolkningen utan i kraft av den dåvarande regeringens vilja. Avsikten var att draga Medelpads smideskunniga allmog till det nygrundade samhället vilket på så sätt skulle bli en central för tillverkning av vapen till hären och flottan. Denna industri levde dock endast en kort tid och den lilla stadens utveckling var så föga tillfredsställande, att förslag framkom om stadsrättigheternas återtagande. Så skedde dock ej. I stället utsändes en kommitté för att undersöka om något kunde göras för stadens förkovran och undersökningens resultater i att Sundsvall 1647 flyttades längre nedåt kusten. Den reste sig här i försköнад gestalt med raka breda gator och prydliga hus samt gick en, till en början visserligen långsamt men längre fram synnerligen rask utveckling till mötes. De svåra hemsökelse, som drabbade det idoga samhället, avbränningen 1721 av ryssarne samt de förhärjande eldsvådorna 1803 och 1888, förmådde icke hindra denna uppblomstring, vilken, under 1800-talets senare hälft kännetecknad av en nästan amerikansk takt, även förtgått under de senaste decennierna, om än under långsammare tempo, och tillför staden ökad betydenhet och materiell förkovran.

SUNDSVALLS 300-ÅRS JUBILEUM.

Fotoe. Waagsböe, Sundsvall.

STADSHUSET ILLUMINERAT. — Text å sid. 775.

Överst: OMKRING STADENS GRUNDLÄGGARES BEKRANSADE STATY. Bild från Gustaf II Adolfs torg.

Därunder: GRUPPBILD FRÅN HÖGTIDLIGHETEN. 1. D:r Ahnlund; 2. Biskop Bergqvist; 3. F. d. landshövding Ström; 4. Generalkommissarien, f. d. landshövding Bergenholtz; 5. Landshövding Sienström; 6. Borgmästare Groth; 7. Bankdirektör Berggren; 8. D:r S. Humble.

Därunder: NORRLANDS SÅNGAREFÖRBUND framför den nu uppförda sångarhallen. Förbundet firar 25-årsjubileum

DET I HULL FÖROLYCKADE LUFTSKEPPET.

Anatörfoto. N. T. Gustafson, Göteborg.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre, Sthlm.—Gbg

Z. R. II, DET NU I HULL FÖROLYCKADE JÄTTE-LUFTFARTYGET, vid provflygning sistlidne juni över Richmond fotograferat av en landsman

En fruktansvärd luftskeppsoolycka, den största katastrof av detta slag, som hittills förekommit, inträffade den 24 aug. i Hull. Vid tillfället i fråga företogs en provtur med ett i England byggt luftskepp "Z. R. II", tidigare bärande märket "R. 38", vilket inköpts för amerikanska flottans räkning och i dagarne skulle företa färderna över Atlanten. Skeppet, vars provtur, den

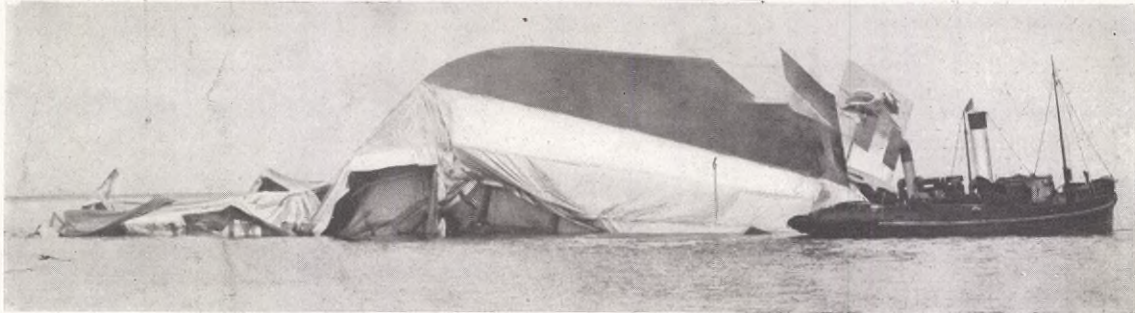
slutliga före leveransen, sträckt sig långt ut över Nordsjön, hade hållit sig uppe i 35 timmar och kryssade nu över staden Hull. Plötsligt syntes luftskeppet med högt uppdriven fart styra ut mot viken Humber, strax därefter hördes starka explosioner ombord, och söndersprängd i två delar störtade jättefarkosten, omvärd av lågor, ned i vattnet.

Av besättningen, 28 engelska och 21 amerikanska officerare och menige, räddades endast fem man, därunder fyra engelsmän. Befälhavaren, kapten Mann, vilken var bland dem som undkommo med livet utförde en beundransvärd bragd i det att han, då katastrofen syntes hota styrde skeppet så, att nedstörtandet icke kom att ske i staden, i vilket fall olyckan skulle fått en ännu mera katastrofal omfattning, utan i Humber.

Bland de vid olyckan omkomna äro några av de dugligaste och mest kände flygarne vid engelska och amerikanska flygvapnen. Orsaken till förlisningen är ännu icke med vissnet känd, men det antages att luftskeppet vid hastighetsprovet utsatts för allt för hård påfrestning.

Z. R. II var världens största luftskepp, mätande icke mindre än 230 m. i längd och ägande ett rymdinnehåll av 70,000 kbm. Det framdrevs av sex motorer om 350 hästkrafter vardera och kunde medföra bränsle för en 10,000 km. flygning. Skeppets byggnad hade dragit en tid av två år.

EFTER KATASTROFEN, därvid 44 personer omkommo. Flygskeppet i vattnet omedelbart efter fallet. Däröver: Det fullkomligt förstörda flygskeppet vid inträtt lågvatten. — Efter fotografier. — Kliché: Bengt Silfversparre.

BAKKEHUSET.

ETT SÄREGET DANSKT LITTERÄRT MINNE.

Efter fotografi.

BAKKEHUSET FRÅN TRÄDGÅRDEN.

Kliché: Bengt Silfversparre.

Den litterära salongen sådan man känner den från Frankrike, där den alltid blomstrat, har blott få motsvarigheter i Norden. I Danmark kan man tala endast om en enda, vilken emellertid till gengäld är av en alldeles säregen art. Dess namn är Bakkehuset.

Bakkehuset satte under långa tider och i överväldigande grad sin prägel på den danska litteraturen. När det gamla minnesmärket nu i dagarna hotats av fullständig undergång, har det åter blivit föremål för allmänna uppmärksamheten, vilket i sin ordning lett till, att det räddats åt samtiden och eftervärlden. Byggnaden ligger långt ute på Fredriksberg i

stort inflytande på sin samtid, dels i egenskap av kritiker, dels som författare, men det var först sedan han år 1798 äktat Kamma (Karen Margrethe) Heger som Bakkehusets egentliga glansperiod tog sin början. Kamma Rahbek, en av de mest strålande gestalterna i den danska litteraturhistorien, blev medelpunkten i det litterära hov, som hölls ute i Bakkehuset. Till hemmets ständiga gäster hörde Adam Oehlenschläger, som där ute förlovade sig med husfruns syster Christiane Heger, vidare den namnkunnige prelaten och diktaren N. F. S. Grundtvig, den något äldre Jens Baggesen och hela den stora falangen

Rahbeks allé. I densamma samlades under slutet av det adertonde och början av det nittonde århundradet allt som hade namn och betydelse i danskt kulturliv, alltså icke endast författarna utan även konstnärer och vetenskapsmän.

Bakkehuset omnämnes redan 1736. Det bestod då av två byggnader, av vilka "Lille Bakkehus" var värdshus. Sin verkliga ryktbarhet vann det emellertid först, när det då nästan fallfärdiga huset omkring 1785 inköptes av kritikern och författaren Knud Lyne Rahbek, som till en början använde det till sommarbostad. Denne man utövade ett utomordentligt

MEDDELANDE

till H. S. D:s Medarbetare.

Skönlitterära bidrag,

vilka städs i tur och ordning snarast granskas, HONORERAS OMEDELBART EFTER ANTAGANDE eller returneras i motsatt fall därest 20 öre

porto åtföljt manu-

:: :: skript :: ::

**BLIV MEDARBETARE
I HVAR 8 DAG**

Redaktionen.

Efter fotografi.

BAKKEHUSET FRÅN RAHBEEKS ALLÉ.

Kliché: Bengt Silfversparre.

TROSAIDYLLEN SKALL BEVARAS.

FÖR HVAR 8 DAG AV ANDERS JÖNSSON.

Trosa är en över hela landet känd badort. Staden, utomordentligt idylliskt belägen i en från allfarväg undanskymd vrå vid Sörmlands vackraste vik Hållsviken, är mindre känd för kontinental bad och hotell än för sina näpna småstadsidyller och naturens oberördhet. Särskilt stockholmarna älska att utsträcka sina bilturer hit och där vila ut vid ett gott bord.

För ett par decennier sedan, då intresset för de gamla stadsidyllernas bevarande inte riktigt vaknat bland allmänheten, började Trosa drömma storhetsdrömmar måhända just på grund av den härjade turistinvasionen. Vem vet, måhända kunde Trosa bli en stor badort. Då skulle breda avenyer behövas i stil med de i nya stadsdelen, innefattande missionshuset, mejeriet, polisvakten och badhotellet. Trosaborna voro stolta över denna stadsdel —; de förstodo icke, att turisterna beundrade de gamla idylliska trädgårdstjapporna, gatuperspektiven och silhuetterna öster om Trosaån i gamla staden. En lantmätare gjorde upp den nya stadsplanen för Trosa, och denna antogs av stadsfullmäktige, som erhöles K. M:ts fastställelse därpå den 6 juni 1906. Det visade sig emellertid omöjligt för invånarna i staden att realisera planen. Då skulle hela Trosa ha försvunnit. De nuvarande gatorna, som äro två till antalet näm-

av unga diktare, som, påverkade av Oehenschläger, skulle komma att inleda ett nytt skede i dansk diktning. Hemmet var långt ifrån rikt på jordiska ägodelar; skulder och ekonomiska svårigheter kastade tvärt om sin skugga däröver, men gästerna, för vilka Bakkehuset alltid stod öppet, bjudande ett varmt välkommen, märkte det ej, utan finga i stället sina egna sorger drivna på flykten av Kamma Rahbeks ljusa leende. Det henne givna vackra namnet "Diktarnes moder" visar vad hon betydde för den henne omgivande kretsen. Rahbeks gjorde aldrig några middagsbjudningar. Objudna, men alltid med uppriktig glädje mottagna, kommo gästerna ut på eftermiddagen till te och kvadröjde, förtrollade av Kamma Rahbek, en värdinna som ingen, till långt ut på aftonen. Rahbek berättade ur sitt på upplevelser så rika liv, ur Köpenhamns historia, eller också kommo livliga diskussioner i gång. Man talade om allt mellan himmel och jord, men helst dröjde man vid politiska och

ligen Östra och Västra gatan på var sin sida om Trosaån, äro nämligen blott tre till fem meter breda, på vissa ställen smalare; nu skulle de bli — tolv meter!

Den 1 juli 1910 fick Trosa anstånd med stadsplanens genomförande; den 26 mars 1915 erhöles nytt anstånd och nu begärdes en ny femårs respittid. Under tiden ha Trosa-borna låtit byggnaderna undergå endast nödortfästaste reparationer, ingen förs byggga, ty man vet inte hur det skall bli.

Trosaborna ha nog under de senare åren fått blicken öppnad för sina gamla gators och gårdars skönhetsvärde. Nu vilja de behålla sina trädgårdstjappor. Byggnadsstyrelsen i Stockholm har utsänt en sakkunnig till platsen för att undersöka Trosa stadsplanfråga. På dennes förslag har styrelsen beviljat staden en ny respittid av två år men inte för genomförande av den en gång antagna stadsplanen utan för att staden skall bli i tillfälle tillkalla sakkunnig för uppgörande av ett nytt stadsplaneförslag för Trosa, gående ut på bibehållande av stadens ålderdomliga prägel med dess många idylliska gatubilder. Härigenom skulle kulturhistoriskt och estetiskt intressanta stadspartier räddas från förstörelsen.

I cirkeln: "KRÅKSTADEN" I TROSA med kyrktornet i bakgrunden. — Foto. Nilsson, Trosa. — Klische: Gutz, Chg.

litterära ämnen. Först mot midnatten skedde uppbrottet, och gästerna sökte sig nu i kulet mörker och på ofta nog bottenlösa vägar tillbaka till Köpenhamn.

Under mer än en människoålder var Bakkehuset samlingsplatsen för den köpenhamnska författare- och konstnärsvärlden och den berömda, nyligen avlidne danske historikern Troels-Lund fann sig även föranlåten att taga det till utgångspunkt för sitt stora livligt uppmärksammade arbete om "Aandslivets Historie" i Danmark under det senaste århundradet. För att skydda och åt eftervärlden bevara Bakkehuset hava kommittéer bildats, vilka dels inköpt de till detsamma hörande byggnaderna, dels föranstaltat om dessas restaurering och försättning i värdigt skick. Det är meningen att byggnaderna sedan skola upplåtas till bostad åt någon eller några kända danska författare, vilka man önskar att på ett särskilt sätt utmärka och hedra. Även om de hysta förhoppningarna, att Bakkehuset genom denna

Forts. å sid. 783

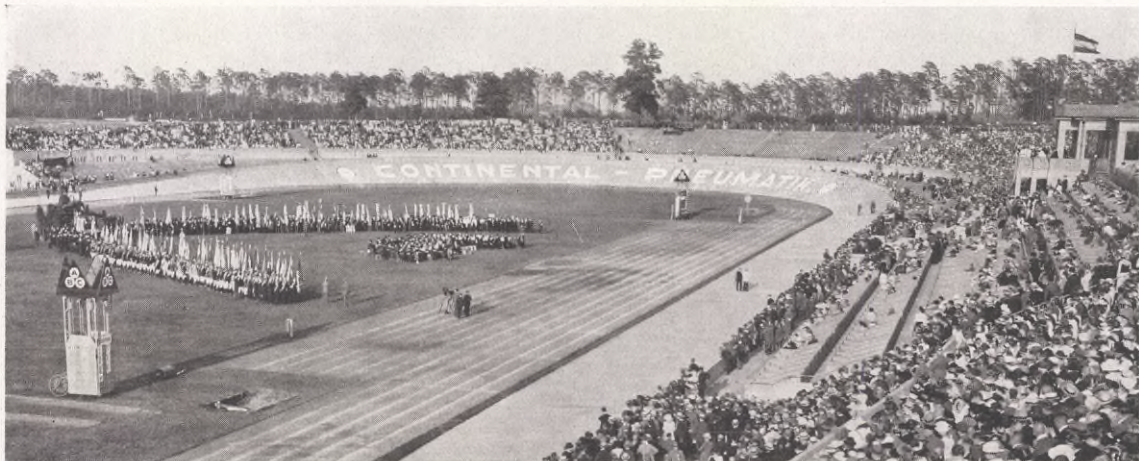
Efter fotografi.

ÅPARTI I TROSA.

Attiche. Renof Silfversparre

FRONTKÄMPARNAS DAG PÅ STADION I BERLIN.

Efter Julagravfärd.

Kliché: Kem. A.-B. Prins Sölvfarspar, Sthlm—Gbg.

Överst: VY AV BERLINS STADION PÅ FRONTKÄMPARNES DAG DEN 24 AUGUSTI, då 30,000 personer deltog i en nationalistisk jäst. Därunder t. v.: PRINS EITEL FRIEDRICH OCH GENERAL LUDENDORFF för vilka 5000 f. d. officerare defilerade under åskådarnes jubel och blomsterkastning; t. h. BALTICUMFRONTENS KÄMPAR med sin fana "UND DOCH".

Nationalförbundet av tyska officerare och förbundet av nationalsinna de soldater anordnade den 24 aug. en s. k. Frontsoldatdag på Stadion i Berlin. Fästligheten var annonserad som en välgörenhetsföreställning för krigets offer, men formade sig till en militäristisk och monarkistisk demonstration. Greve Waldersee, som höll inledningsanförandet, uttalade sin förhoppning, att det tyska folket åter skall vara starkt och fast förbundet med lösen: "Med gud för kajsare och fosterland". I den parad som därefter följde deltog 20,000 förutvarande officerare och frontsoldater, alla i full uniform och bärande sina krigsutmärkelser. Fanorna sänktes inför prins Eitel Friedrich. Tal hölls ytterligare av generalerna von der Goltz och Ludendorff. Telegram ingick från exkajsaren.

Efter senaste porträtt.

Kliché: Prins Sölvfarspar.

Den kände tyske politiker Mathias Erzberger, vilken sedan någon tid med sin familj uppehållit sig i Bad Griesbach, nedsköts den 26 aug. av två unga män under en promenad, som han företog tillsammans med riksdagsmannen Diez. En av de mot Erzberger avlossade kulorna träffade Diez, vilken erhöi en allvarlig blessyr. De båda attentatsmännen undkommo genom flykten.

Den timade händelsen har framkallat en oerhörd upphetsning inom Tysk-

Vidst. bild: MATHIAS ERZBERGER den förutvarande ministern och centerledaren, under krigsåren och senare en av Tysklands mest framträdande politiska personligheter, mördades den 26 augusti under uppehåll vid badorten Griesbach i Baden under omständigheter som tyda på politiska motiv.

S:T STEFANS DAGEN I BUDAPEST.

Efter fotografier.

Kläder: Kras. A.-H. Drott. Sittreppar, Stöm.-Gbg.

PROCESSIONEN PÅ UNGERNS NATIONALDAG. Överst: RIKSFÖRESTÄNDAREN HORTHY (1) OCH ÄRKEHÄRTIG JOSEF (2) i processionen. — Därunder t. v.: RELIKSKRINET MED "DEN HELIGA HANDE"; t. h.: BÖN FRAMFÖR STATYEN AV DEN HELIGE STEFAN, Ungerns förste konung. Fästen försiggick den 20 augusti under ofantligt deltagande från myndigheter och allmänhet och firas som en åkallan om Ungerns återuppriktande.

lands politiska kretsar. Från center- och vänsterhåll göras gällande, att ogärningen har politisk innebörd, och att impulsen till densamma utgått från de alltyska kretsarne, vilka velat förhindra Erzbergers väntade återinträde i det politiska livet.

Erzberger som var född 1875 ägnade sig åt journalistisk verksamhet och kom 19-årig in i den kristliga fackföreningsrörelsen, inom vilken han snart spelade en framträdande roll. Vid 28 års ålder invaldes han i tyska riksdagen som medlem av centerpartiet, vars vänstra flygel han tillhörde. Han gjorde sig bemärkt för sina stora insikter i nationalekonomiska frågor, sin initiativrikedom och oerhörda arbetsförmåga, men det vilade över hans politiska verksamhet en viss opåtillighet. Under krigets första tid, så länge framgången följde de tyska vapnen, var han en ivrig annekcionista, men slog när motgångarna kommo över åt motsatta hållet och bedrev en våldsamt fredspropaganda vilken ledde till tyska riksdagens fredsresolution i juli 1917. Man förbrände honom, att han härigenom för fienderna blottade svag-

heten i den inre ställningen i Tyskland samtidigt med att han bröt det tyska folkets krigsvilja.

När prins Max av Baden bildade sin regering blev Erzberger medlem därav och fick i denna egenskap med Foch föra underhandlingarne om vapenstilleståndets avslutande. Han spelade därvid, enligt Fochs egen utsago, en jämmerlig roll, sökande med tårar utverka lindrigare villkor. Längre fram var E. minister utan portfölj i Scheidemanns ministär och sedan riksfinansminister i Bauers regering. Det var nu han av förutvarande rikskanslären Helfferich anklagades för otillåtna ekonomiska transaktioner och maktmissbruk. Processen slutade med en obetydlig bötesumma för Helfferich under det att Erzbergers rykte framstod i så ofördelaktig dager att han måste avgå som minister och riksdagsman.

Erzberger har under det senaste året icke offentligt deltagit i det politiska livet men det antages att han medverkat till den av rikskanslär Wirth framlagda tyska finansplanen, vilken så hårt går ut över kapitalet.

Överst: DELTAGARE I ASTRONOMKONGRESSEN I POTSDAM: 1. Professor Kaptajn (Holland), 2. Professor Einstein (Tyskland), 3. Svensken professor Strömgren (Danmark), Astronomiska sällskapetets ordförande; 4. Professor Ludendorff (Tyskland), direktör för Astrofysikaliska observatoriet i Potsdam. Där- under: NÅGRA AV DE MEST UPPMÄRKSAMMADE DELTAGARNE. Fr. v. Professor Einstein, Pater Hagen (Rom), Professorerna Eddington (England), Kaptajn och Strömgren. Nederst: DET NYA EINSTEINSTORNET, ett spektografiskt institut under Astrofysikaliska observatoriet i Potsdam, ansett för experimentella bevis för Einsteinska relativitetsteo- rien. — I: "V" fotografier.

Kilché: Göta, Gbg.

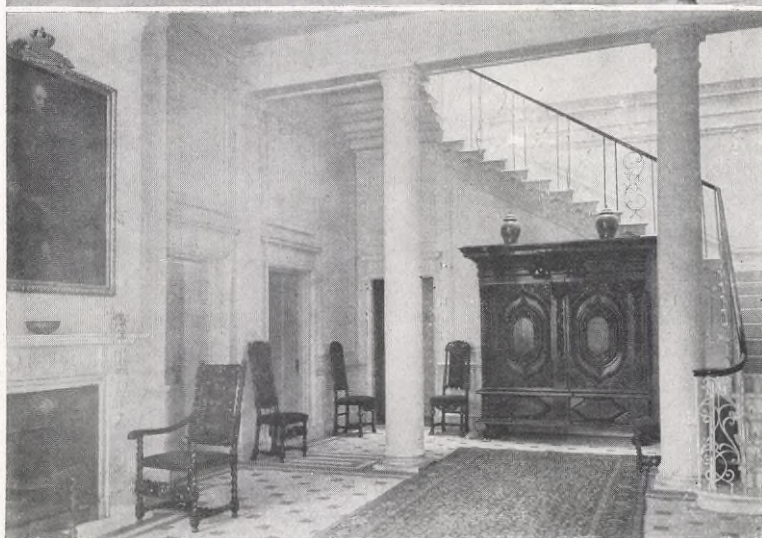
Den 24 augusti samman- kom i Potsdam för första gången efter världskrigets utbrott medlemmarne av det stora internationella

astronomiska sällskapet "Astronomische Gesellschaft". Det är det största av alla astronomiska sällskap, räknande medlemmar från alla kulturländer. Genom att redan från det stiftades, år 1861, ingångsätta och delvis även lämna medel till stora systematiska arbeten av för forskningen grundläggande natur, utförda genom koo- peration av ett större antal observatorier, har dess insats för astronomien blivit av ovärderlig nytta och betydelse. Till det nu hållna mötet, som egentligen skulle ha hållits i Petrograd 1914, hade representanter för 14 nationer hörsammat kallelsen; däribland märktes från Sverige professorerna K. Bohlén, Stockholm, och H. von Zeipel, Uppsala, och från England dess otvivelaktigt främste nu levande astronom, prof. A. S. Eddington i Cambridge. Bland andra deltagare märktes även prof. A. Einstein. Sällskapet sammanträdde å rådhuset under oresidium av dess nyvalde "Voritzner" svensken prof. E. Strömgren.

NYA SVENSKA LEGATIONSHOTELLET I LONDON.

Svenska legationen i London flyttar i dagarna in i sin nya vackra byggnad i Portland Place, hörnet av New Cavendish Street, vilken sedan den i vintras inköptes för svenska statens räkning undergått en grundlig restaurering. Intendenten vid Nationalmuseum Erik Wettergren har som sakkunnig biträdd vid rummens inredning, för vilken tagits i anspråk nästan uteslutande svenska möbler, mattor, taylor och konstföremål, dels från Karl XII:s samling i Nationalmuseum, dels från Historiska museets samlingar. Huset är byggt i början av 1800-talet och i fråga om dess inre har den ursprungliga vackra och karaktäris-

DET NYA SVENSKA LEGATIONSHOTELLET I LONDON, i hörnet av New Cavendish Street och Portland Place med Regent Park i bakgrunden. Överst: Ingången till ministerhotellet från New Cavendish Street. T. v. å denna bild synes arbetet med uppförandet av kanslihus pågå. Nederst: Interiör av hallen i ministerhotellet. Hovfoto. Erikson, Ängelholm.

Kliche: Ernst Silfversterna.

tiska stilen väl bevarats. Från huvudingången mot New Cavendish Street kommer man först in i en i vitt hållen hall varifrån en trappa leder till första våningen där legationens lokaler och ministerns arbetsrum äro belägna. I denna våning i omedelbart gränsskap av salongerna är ett praktfullt sovrum reserverat för konungen vid eventuella Engelsbesök.

Två trappor upp ligger ministerns privatbostad medan översta våningen inrymmer bostäder för tjänstepersonalen.

Köpesumman för den ståtliga byggnaden, som på ett synnerligen värdigt sätt representerar vårt land, var 1,200,000 kronor och överlåtelsen har gjorts på det vanliga 999 årskontraktet mot en lösensumma av i runt tal 500,000 kr. Ombyggnaden har dragit en kostnad av 700,000 kr.

BAKKEHUSET. Forts. fr. sid. 179.

anordning ännu en gång skall bliva medelpunkten för danskt kulturliv, icke komma att gå i uppfyllelse skall dock Bakkehuset allt framgent stå skyddat som ett intressant och säregt minnesmärke över ett svunnet stycke Danmark.

Aage Heinberg.

Veckans Porträttgalleri måste på grund av i sista stund inkommande högaktuellt bildmateriel överstå.

SPORTEVENEMANG.

SVENSK-FRANSKA IDROTTSTÄVLINGAR PÅ STADION I STOCKHOLM därvid våra idrottsmän vann en överlägsen seger med 108 poäng emot fransmännen 71. Överst t. h. Lilia (S.) segrare i 100 m. löpning. T. v. Féry (F.) segrare i 400 m. löpning. Därunder: 1. v. Christerson (S.) segrar i 110 m. häcklöpning, t. h. Lewden (F.) segrar i höjdhopp. — (Pressfotos.)

Kliche: Bengt Sjöqvist.

En svensk-fransk match i allmän idrott utkämpades den 27—28 aug. på Stadion i Stockholm, ett evenemang icke blott därför att man måste gå så långt tillbaka som till 1913 för att finna någon motsvarighet härtill i vår idrotts-historia utan även därför att de båda landen, i alla de grenar tävlingarna omfattade, ställde upp sina yppersta förmågor. Varje tävling räknade endast fyra deltagare varigenom för åskådarna vanns större överskådlighet över den spännande kraftmätningen. Första dagen tillförde svenskarne segern i samtliga tävlingar utom i stafettlöpning fyra gånger 400 m., där det franska laget hade en tid av 3,24,8 mot svenskarnes 3,25,5. Även andra tävlingsdagen följde framgången våra spelare, vilka segrade i sju tävlingar av nio. Matchen i sin helhet slutade med 108 poäng till svenskarnes favör mot fransmännen 71 p.

Till vänster: ARNE BORG, Stockholm, som i dagarna satt nytt världsrekord för 1,000 m. fritt simsätt och till övriga segrar lagt den över den engelske mästersimmaren Hatfield. Text å sid. 775. — Pressfoto. — Kliche: Bengt Sjöqvist.

Till höger: FRÖKEN CARLA BAUER, HÄLSINGBORG, som över sundet från Helsingör till Hittarp vid Hälssingborg på 2 t. 17 m. Foto. Steen-Möller, Hälssingborg. Kliche: Bengt Sjöqvist.

INNEHÅLL: Prof. August Hammar (biogr. o. helsid.-portr.) — Kronprins Gustaf Adolf i England. — Gravvård över Zorn avtäck. — F. v. tyske riksförordnaren Erzberger mördad. — Bilder till dagskrönikan. — Bakkehuset. Av Aage Heinberg.

Eftertryck av text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angivande av källan förbjudes vid laga påföljd. För Berättelser och Historietter gäller ovilkorligt förbud.